

2. Irsko a Skotsko

2.1. Východiska irského prostředí

Pro země spadající do anglo-amerického právního systému je typické, že bez ohledu na geografickou vzdálenost jsou v praxi vzájemně ovlivňovány. Zatím jsme pojednali o anglickém vývoji; dále však uvidíme na vývoji australském, americkém, jihoafrickém či irském, že jsou provázány, ovlivňují se a představují vzájemnou inspiraci.

Nepřekvapí proto, že dostupná irská odborná literatura zabývající se odpovědností sportovců za sportovní úrazy při absenci rozhodovací praxe nachází inspiraci zejména v anglickém a australském vývoji, na jehož základě provádí analýzu a formuluje vlastní názory.⁸⁰⁷ Základ svých analýz a úvah pojí s citací soudce Sellerse ve zmiňované a analyzované věci *Woldridge v. Sumner* z roku 1962: „Vystává však otázka, zda by měl odpovídat závodník či hráč, který se pouze snaží být lepší a vyhrát, což je právě ten důvod, kvůli němuž je angažován, a což je právě to snažení, kvůli němuž se lidé shromáždili, aby mu byli svědky a aby mu tleskali.“ Zjevná inspirace je spojena i se standardem přiměřené péče coby východiskem pro úvahy o odpovědnosti sportovců a v zásadě primární alternativou standardu odpovědnosti sportovce za sportovní úraz.

Základní otázka, která by musela být irskými soudy řešena, charakterizuje podstatu celého problému nutností posouzení, zda by irské soudy použily „argument vyloučení odpovědnosti“ anebo by rozhodly o existenci povinnosti péče. Zkušenosti z ostatních zemí naznačují, že odmítnutí argumentu vyloučení odpovědnosti by mělo mít za následek automatický nástup uznání existence povinnosti péče. Samotná irská doktrína nepovažuje aplikaci argumentu vyloučení odpovědnosti za příliš pravděpodobnou. Při jeho analýze zdůrazňuje, že myšlenka vyloučení odpovědnosti byla typická pouze pro první případy řešené v rámci sportovní oblasti. Její základ spočíval v přesvědčení, že právo by mělo dovolit, aby se sport řídil vlastními pravidly. Pokud by sportovci měli za úrazy odpovídat, vedlo by to podle některých názorů k tomu, že zranění sportovci „budou sahat po žalobách s takovou rychlostí, s jakou se vyťahovaly zbraně v nálevnách Divokého západu“.⁸⁰⁸ Z pohledu tohoto názoru jsou narušování jízdní dráhy při dostizích nebo špatně načasovaný zákrok ve fotbale událostmi, jimž se nelze v zuřivém boji, charakteristickém pro tyto sporty, vyhnout. Stano-

⁸⁰⁷ RYAN, R. Winter All Right – Liability in Tort for Injury in Sport. *Trinity C. L. Rev.* 2003, s. 155.

⁸⁰⁸ ALDRIDGE. Don't Sue the Ref, (1995) 139, SJ 550, citovaný v: RYAN, R. Winter All Right – Liability in Tort for Injury in Sport. *Trinity C. L. Rev.* 2003, s. 155.

vení občanskoprávní odpovědnosti za tato jednání by bylo v rozporu s podporou snahy sportovců dosáhnout vítězství a pravděpodobně i s gentlemanským duchem tohoto sportu.⁸⁰⁹ Pokud soudy tyto nároky uznají, bude údajně hrozit, že soudci „rozšíří právní povinnost péče na nesmyslné kategorie, po čemž v současné době není v našem právním systému poptávka.“

Obecně se přijímá, že tyto námitky jisté opodstatnění mají. Odpor proti tomu, aby sportovci odpovídali za chyby v úsudku, jichž se dopustí na sportovišti, je obecně považován za přijatelný a žádoucí a jako „naprosto rozumný“ ho přijímá i irské právní prostředí.⁸¹⁰ Současně však zdůrazňuje, že volání po paušálním zákazu uložení povinnosti péče sportovcům však zachází příliš daleko. Jako základ této myšlenky a filozofie přijímá argumentaci uplatněnou soudcem Drakem v případě *Elliot v. Saunders and Liverpool FC*, který jsme v předchozím textu také analyzovali, jenž podstatu tohoto problému vystihl, když poznamenal, že by „jistě nepodporoval žaloby vznesené na základě jakýchkoli sportovních činností, pokud neexistují velmi pádné důvody pro jejich podání... není třeba složitých úvah, abychom dokázali, že by bylo naprosto chybné odeprít poškozenému právo domáhat se náhrady škody u soudů, pokud neexistuje jiný způsob, jímž se jí může domoci.“⁸¹¹

2.2. *Ryan v. Ireland* a jeho dopad do sportovního prostředí

Stejně jako Anglie je i Irsko ovlivněno na první pohled vcelku nenápadným rozhodnutím australského Nejvyššího soudu ve věci *Rootes v. Shelton*,⁸¹² v němž se jednalo o případ zranění, které utrpěl vodní lyžař kvůli chybě v úsudku druhého lyžaře, a v němž rozhodl, že se jedná o zranění dostatečně závažné, aby si vyžádalo stanovení odpovědnosti za nedbalé jednání. Pozoruhodné je, že více než výsledek a význam samotného rozhodnutí anglická i irská literatura zdůrazňuje význam jednotlivých argumentů, zejména soudce Kitta, které bývají považovány za argumenty výrazně zobecňující, které se prosadí i ve sportovním prostředí. V těchto argumentech bývá spatřován samotný základ koncepce přiměřené péče, neboť soudce Kitto v tomto rozhodnutí uznal existenci povinnosti péče ve sportu, jelikož sport „nemá povahu války nebo jiné činnosti, v níž je podle všeobecného názoru veškeré jednání regulérní“.

⁸⁰⁹ Pokud si čtenář vzpomene na výklady v úvodní kapitole, je tento poukaz jistou analogií vracející se k tzv. korintským hodnotám, jež používají autoři, jimž je právní intervence do sportovního prostředí proti myslí.

⁸¹⁰ RYAN, R. Winter All Right – Liability in Tort for Injury in Sport. *Trinity C. L. Rev.* 2003, s. 157.

⁸¹¹ *Elliot v. Saunders and Liverpool FC*, Unreported, 10. June 1994.

⁸¹² Podrobná analýza tohoto rozhodnutí je obsažena ve výkladu o odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy v Austrálii.

Tuto zásadní myšlenku přijala i irská literatura, která obdobné závěry dovozuje – byť poněkud v jiných souvislostech – z případu *Ryan v. Ireland* (1989). V tomto případě žalobce (voják) uspěl se žalobou, v níž tvrdil, že Irská armáda vůči němu měla povinnost péče, kterou zanedbala, když byl zraněn při útoku na stanoviště v Libanonu. Vzhledem k tomu, že přesvědčivý argument vyloučení odpovědnosti předložený žalovaným byl v tomto případě odmítnut, uvádí se, že podobný argument předložený v souvislosti s případem sportovního zranění by byl odsouzen k neúspěchu.⁸¹³ Je pozoruhodné, že na soudce Kitta (a spolu s ním i na všechny soudce Nejvyššího soudu) ve věci *Rootes v. Shelton* vůbec nezapůsobil argument vyloučení odpovědnosti založený na veřejném zájmu (tedy, že je nežádoucí právně postihovat sportovce). Poněkud zdrcující rozbor tohoto argumentu soudcem Kitem nejlépe demonstruje jeho závěr, že „budeme-li případ rozebírat optikou soudní politiky a společenské prospěšnosti, znamená to, že do vod obecného práva zavádíme zhoubné cizorodé záležitosti.“ Tento názor znamenal zřetelný odklon od některých teoretických přístupů, jež jsme analyzovali a které absenci odpovědnosti sportovce opíraly právě o veřejný zájem na výkonu sportovní činnosti (teorie státního dovolení, teorie účelu apod.). Na základě těchto východisek panuje přesvědčení, že irské soudy by právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy poměřovaly hlediskem „povinnosti péče“; nicméně s otevřenou otázkou, jaký standard by měl být u této péče nastaven. Tato otázka se objevuje s neúprosnou naléhavostí, neboť irská literatura vychází z přesvědčení, že tradiční zásady nedbalosti nelze jednoduše přenést na „hřiště“, aniž by to vedlo k bezpráví. Koncepce „rozumného (přiměřeně jednajícího) sportovce“ je stejně tak nepoužitelná, jako je nežádoucí představa, že budou trestáni závodníci, kteří se dopustí chybného úsudku.⁸¹⁴

2.3. Případ *Caldwell v. Maguire and Fitzgerald* – vysoký standard pro žalobce

Případ *Caldwell v. Maguire and Fitzgerald* jsme zmiňovali a popsali v souvislosti s anglickým vývojem; na tomto místě provedme jeho analýzu z poněkud jiného pohledu zaměřeného na irské prostředí a shrňme, že žalobcem byl profesionální žokej Peter Caldwell, který byl shozen ze svého koně. Žalovaní, renomovaní irští žokejové Adrian Maguire a Mick Fitzgerald bojovali o vedení, když se startovní pole přibližovalo k poslední řadě překážek, přičemž prudce zatočili k hrazení dráhy a neponechali dalšímu žokeji, Dereku Byrneovi dostatek místa.

⁸¹³ RYAN, R. Winter All Right – Liability in Tort for Injury in Sport. *Trinity C. L. Rev.* 2003, s. 158.

⁸¹⁴ RYAN, R. Winter All Right – Liability in Tort for Injury in Sport. *Trinity C. L. Rev.* 2003, s. 158.

Ten spadl i s koněm a byl lehce pohmožděn. Ve vzniklém zmatku měl nehodu i Caldwell, který dopadl tvrdě na zem. Při šetření pořadatele bylo zjištěno, že se Maguire a Fitzgerald dopustili neopatrné jízdy. Oba dostali třídenní zákaz závodění. Caldwell utrpěl hrozivá zranění, včetně zlomené páteře a těžkého zranění hlavy. Podal žalobu o náhradu škody ve výši milion liber, v níž tvrdil, že jednání Maguire a Fitzgeralda představovalo porušení povinnosti péče, kterou vůči němu měli jako spolujezdci.

Soudce Holland žalobu zamítl, jelikož se domníval, že tento nanejvýš nešťastný incident je pouze „*nevyhnutelným průvodním jevem dostihů probíhajících ve vysoké rychlosti a prodchnutých adrenalinem...*, kterému se lze vyhnout teoreticky, nikoli však v praxi, jedná se o incident, k němuž čas od času nutně dojde bez ohledu na to, jak obecně opatrný je standard závodění.“ Holland v klíčovém výroku prohlásil, že v tomto případě má předmětné jednání „*velmi daleko k takovému jednání, které zavdává příčinu pro reakci soudů a pořadatelů*“. Domníval se, že žalobce by musel pro úspěch žaloby prokázat, že jednání žalovaných „*představuje hrubou nedbalost nebo záměrně špatnou jízdu, která se vyžaduje k prokázání nedbalého jednání*.“ V tom spočívá skutečný význam případu *Caldwell*. Caldwell se proti rozhodnutí odvolal, nicméně odvolací soud byl stejného názoru jako soud prvního stupně a odvolání zamítl.

Tento základní závěr však nebyl přijímán jednoznačně a literatura standard hrubé nedbalosti občas posuzovala značně kriticky. Např. Ryan v této souvislosti uvádí, že v tomto případě se soudy jednoznačně zalekly představy, že by měly rozhodnout o odpovědnosti sportovců, kteří se provinili pouze tím, že projeví chybný úsudek při vypjatém sportovním závodě probíhajícím na vysoce soutěživé úrovni, přičemž takový přístup soudu je „*zarážející v tom, že vykazuje vůči žalovaným velkou shovívavost*“. Po prostudování rozhodnutí dospějeme k silnému podezření, že soud zvyšuje práh odpovědnosti ve sportu.⁸¹⁵

Předsedající soudce Tuckey uvedl, že u těchto typů případů působí zcela jiné síly než v případě klasických nároků vyplývajících z ublížení na zdraví. Je patrné, že soud by musel být přesvědčen o mimořádné odchylce od uznávaných standardů, aby byl ochoten označit jednání sportovce za nedbalé. Soudce vyjádřil výhrady k použití klasických kritérií pro nedbalost v těchto případech. Podotknul například, že „*účastník, který při hře zranil jiného sportovce...*, by měl mít právo vyhnout se odpovědnosti za jednání, které nebylo ničím závažnějším než přehlédnutím nebo chybou v úsudku“. Tuckey podobně zdůraznil, že omyly v úsudku nejsou dostatečným základem pro odpovědnost a „*domníval se, že při stanovení standardu péče, který má být v takovýchto případech předpokládán, není užitečné dodávat nic dalšího*“.

⁸¹⁵ RYAN, R. Winter All Right – Liability in Tort for Injury in Sport. *Trinity C. L. Rev.* 2003, s. 159–160.

Těmto závěrům však bylo vytýkáno, že soud fakticky vycházel z kritéria hrubé nedbalosti, ačkoliv soudci nebyli ochotni takovou podmínku odpovědnosti pojmenovat přímo a jednoznačně. Ryan opětovně v této souvislosti kriticky uvádí, že zjevná nechuť soudců Tuckeyho a Judge popsat rozhodující kritérium jediným přijatelným způsobem, tj. jako kritérium hrubé nedbalosti, je „poněkud matoucí“. Lze si v této souvislosti mimochodem všimnout, že tuto nechuť neprojevil newyorský odvolací soud v roce 1986 při řešení prakticky totožného případu *Turcotte v. Fell*,⁸¹⁶ v němž se žalobce domáhal náhrady škody za zranění, která mu byla způsobena údajně nedbalým jednáním žalovaného při pádu na dostizích, po němž ochrnl na všechny končetiny. Žalobce prohlásoval, že incident byl způsoben neopatrností jeho dvou spolujezdců. Soudce Simons viděl případ zcela jasně, žaloba byla právně neudržitelná, protože „účastí na dostizích souhlasil žalobce s tím, že povinnost péče, kterou vůči němu byli žalovaní povinni zachovávat, spočívá pouze v povinnosti vyhnout se hrubě nedbalému nebo záměrně škodlivému jednání.“

Soudní praxe však ani v tomto směru v dostihovém prostředí nebyla úplně jednotná a lze se setkat i uznaným argumentem „rozumného (přiměřeně jednajícího) žokeje“. Již jsme hovořili o australském rozhodnutí ve věci *Rootes v. Shelton*, jež postihlo vodního lyžaře za chybu v úsudku. Zde se kritérium hrubé nedbalosti jako hraniční ukazatel neobjevilo. Obdobně – v poměrech australského prostředí – v rozhodnutí Nejvyššího soudu státu Nový Jižní Wales ve věci *Johnston v. Frazer*⁸¹⁷ soudce rozhodl, že žalovaný žokej odpovídá za zranění způsobená žalobci při pádu jeho koně. Odpovědnost za nehodu byla shledána na základě toho, že žalovaný nezachoval vůči svému kolegovi přiměřenou péči za daných okolností.

Kritické názory literatury v této souvislosti vytýkají soudcům, že z některých rozhodnutí je patrné, že soudci zjevně souhlasí s kritériem nedbalosti, následně však aplikují něco, co lze popsat jako kritérium hrubé nedbalosti. Takto nahlížel na přístup soudů ve věci *Caldwell i M. James*, jehož komentář tento přístup soudů vystihuje: „Ačkoliv se soudci vyjádřili, že používají běžný standard nedbalosti, zdá se, že vydávají rozhodnutí na základě nižšího (ve smyslu méně přísného) standardu hrubé nedbalosti nebo bezohledné a nebezpečné hry.“⁸¹⁸ Nicméně ani v literatuře nepanovala ve vztahu k tomuto rozhodnutí jednota. R. Ryan vytýká M. Jamesovi jeho závěr, podle kterého je případ *Caldwell* slučitelný s případem *Johnston* a dalšími australskými případy. Postoj australských soudů ve věci *Johnston* podle Jamese „vedl ke stejnému rozhodnutí jako ve věci *Caldwell* o zhruba jedenáct let dříve“. S tímto závěrem však R. Ryan vyjádřil

⁸¹⁶ (NY 1986) 502 NE 2d 9647.

⁸¹⁷ (1990) 21 NSWLR 89.

⁸¹⁸ JAMES, M. Tort, Compensation and ADR for Participatory Violence, in: GARDINER, S. *Sports Law*. 2. vydání, 2001, Cavendish Publishing, s. 705.

v literatuře poměrně zásadní nesouhlas opřený o argumentaci, podle níž nikde v rozsudku ve věci *Caldwell* nelze nalézt důkazy o tom, že by žalovaní žokejové mohli být – na základě pouhého omylu v úsudku nebo ztráty koncentrace – vinni tím, co jeho lordstvo nazývá „nedbalostí za všech daných okolností“ (a co R. Ryan nazývá „hrubou nedbalostí“.) Důraz kladený na rizika, která jsou každému žokeji známá, spolu s trváním na tom, že omyly v úsudku nepostačují ke stanovení odpovědnosti, svědčí o tom, že soud neměl vůbec chuť rozhodnout o odpovědnosti žalovaného, kterého australské soudy odsoudily jako „nerozumného (nepřiměřeně jednajícího) žokeje“.⁸¹⁹

2.4. Nedbalost nebo „nedbalost za všech daných okolností“?

Při řešení případu *Caldwell* se soudci příliš nezabývali známým případem *Condon v. Basi*, který jsme také analyzovali a který je nejvýznamnějším případem v této oblasti. Opětovně jen shrňme, že v této věci žalobce uspěl se svou žalobou, kterou podal proti svému soupeři, který mu zlomil nohu při nečistém obranném zákroku (za nějž byl vyloučen). Soud prvního stupně rozhodl, že jednání žalovaného představuje „hrubou nedbalost vůči bezpečnosti žalobce“. Odvolací soud si „postěžoval“, že neexistuje směrodatné rozhodnutí anglických soudů v této otázce⁸²⁰ a dospěl k závěru, že byla opravdu dána povinnost péče, žalovaný ji porušil a rozhodnutí soudu prvního stupně bylo správné.

Vůči takto formulovaným závěrům však R. Ryan poměrně ostře kriticky vystoupil s jím vysloveným názorem, podle kterého vzhledem k tomu, že odvolací soud potvrdil závěry soudu prvního stupně, nebylo zjevné nadšení soudců pro stanovení odpovědnosti u fotbalisty, který neučiní to, co by „rozumný (přiměřeně jednající) fotbalista“ učinil, součástí *ratio decidendi*. Je však třeba si – z jeho pohledu – povšimnout tvrzení soudu, že takový nárok by měl naději na úspěch, i pokud by nebyla konstatována hrubá nedbalost žalovaného. Soud se k této otázce nevyjádřil výslovně, soudce Donaldson však poznamenal, že nedokáže „pochopit, jak by bylo možné vůbec říci, že žalovaný nejednal nedbale.“ Žalovaný, který jednal hrubě nedbale, je samozřejmě vždy i nedbalý, rozhodnutí soudce Donaldsona by však nemělo být chápáno tak, že by soud omezil stanovení odpovědnosti na případy, kdy se prokáže hrubá nedbalost. Tento výrok by podle názoru R. Ryana nezpůsobil žádné problémy, pokud by se soudce Donaldson vyjádřil jasně, a to v tom smyslu, že „nedbalost“, o níž mluvil, byla onou vysoce modifikovanou „nedbalostí za všech daných okolností“. Toto kritérium odpovídá kritériu „hrubé nedbalosti“. Donaldson sice vyjevil, že okolnosti fotbalového

⁸¹⁹ RYAN, R. Winter All Right – Liability in Tort for Injury in Sport. *Trinity C. L. Rev.* 2003, s. 160–161.

⁸²⁰ GRAYSON, E. On the Field of Play. *New Law Journal* 414, 1970.

utkáni se „liší od okolností, jimž je vystaven někdo, kdo se vypraví na procházku přírodou“, neuvedl k tomu však nic dalšího. I když případ *Condon* bezpochyby představoval významný posun ve vývoji, standard, podle něhož soudci posuzovali povinnost péče v následujících případech, provázely nejasnosti.

V polovině osmdesátých let dvacátého století byla existence povinnosti péče ve sportu již obecně uznávána a odvolací soud rozhodl, že sportovci odpovídají za zranění, která způsobí jinému „ošklivým“ zákrokem při fotbalu. Vzhledem k tomu, že používané kritérium bylo poměrně přísné, nepovažovala ho irská doktrína za počátek kultury vedení sportovních sporů. Žalobce ve věci *Condon* koneckonců prokázal hrubou nedbalost ze strany žalovaného a jakákoli vyjádření odvolacího soudu, která svědčila o zjevné ochotě zabývat se nároky, u nichž by nebylo splněno toto kritérium, byly obsaženy pouze v *obiter dicta*. Překážky bránící, řekněme, profesionálnímu sportovci, který by se snažil žalovat soupeře na základě jeho jednání založeného na údajně mylném úsudku, jehož se dopustil v nedbalosti, by byly podle R. Ryana jistě ohromné, pokud ne nepřekonatelné. Ve věci *Parry v. McGuickan* z roku 1990 soudce Ward v rámci *obiter dictum* uvedl, že mylný úsudek fotbalisty není dostatečným základem pro odpovědnost, tímto základem je hrubá nedbalost. Zájemci o danou oblast si mohli povšimnout, že se objevilo jen nemnoho mediálně známých sporů, které byly vyřešeny mimosoudně (např. *Thomas v. Maguire and Queen's Park Rangers FC* (žaloba podaná na základě obranného zákroku způsobeného nedbalým jednáním žalovaného, spor vyřešen mimosoudně, a věc *O'Neill v. Fashanu and Wimbledon GC*, vyřešená mimosoudně, aniž by ovšem žalovaný svou odpovědnost uznal).

Někomu se může tudíž zdát překvapivé, že v roce 1994 byl známý liverpoolský útočník Dean Saunders souzen – v případě, který jsme již také stručně zmiňovali – kvůli tomu, že zranil svým nedbalostním jednáním hráče Chelsea Paula Elliota při obranném zákroku, kterého se dopustil již v roce 1991.⁸²¹ Elliot tvrdil, že Saunders projevil natolik závažný nedostatek péče, když při obranném zákroku zvedl na poslední chvíli nohu, že se provinil porušením zákonem stanovené povinnosti péče. Soudce Drake měl poněkud jiný názor a žalobu zamítl, přičemž si byl v plném rozsahu vědom tlaků, které vznikají v soutěživém sportu provozovaném na nejvyšší úrovni, a omylů v úsudku, které nevyhnutelně vyplývají ze zápalu hry. Tento přístup považuje R. Ryan za nenapadnutelný, a je-li správně vykládán, dospěje se na jeho základě k témuž výsledku jako při aplikaci kritéria hrubé nedbalosti, které lze u těchto případů považovat za žádoucí.⁸²² V klíčo-

⁸²¹ GRAYSON, E. Drake's Drum Beat for Sporting Remedies/Injuries, (1994) 144 *New Law Journal*, s. 1094, FELIX, A., GARDINER, S. Drama in Court 14: Elliott v. Saunders (1994) 2 *Sport and the Law Journal*.

⁸²² RYAN, R. Winter All Right – Liability in Tort for Injury in Sport. *Trinity C. L. Rev.* 2003, s. 163.

vé pasáži Drake vysvětlil, proč podle jeho názoru nebylo prokázáno porušení povinné péče ze strany Saunderse: „Žalobce neprokázal... že žalovaný zamýšlel skočit do něj nebo na něj a nikoli pro míč. Domnívám se, že se Saunders nedopustil nebezpečné a bezohledné hry a žalobce neprokázal, že žalovaný porušil povinnost péče, kterou měl vůči žalobci za všech daných okolností tohoto případu.“

R. Ryan současně zdůrazňuje tradičně na své kritické vlně, že rozhodnutí ve věci *Elliot* je třeba zmínit ve dvou dalších ohledech. Zaprvé, soudce Drake byl neochvějně přesvědčen o tom, že dokud nebude vymyšlena funkční alternativa, bylo by naprosto nesprávné, kdyby bylo hráčům bráněno v tom, aby podávali občanskoprávní žaloby ve snaze domoci se náhrady škody za zranění, která utrpěli. Zadruhé, soudce výslovně popřel správnost vyjádření, které učinil Donaldson ve věci *Condon*, který v podstatě řekl, že profesionální fotbalisté mají větší povinnost péče vůči svým soupeřům než amatéři. Profesor Gearty velmi nemilosrdně rozdrtil tuto část odůvodnění případu *Condon*: „Je zjevné, že nikdo z pánů soudců není fotbalovým fanouškem. To dodává další rozměr knokautovým utkáním. Představte si vedoucí mužstvo ligy *Melchester Rovers* (fiktivní mužstvo z britského komiksu) při utkání, které hostí *Thugs United*, které nepatří do ligy, ve třetím kole Poháru fotbalového svazu (*F.A. Cupu*). Roy (postavička z uvedeného komiksu) musí i nadále hrát svoji naprosto čistou hru pod hrozbou žaloby pro ublížení na zdraví, zatímco všude kolem něj podrážejí drahé nohy jeho týmových kolegů ošetřené manikúrou hráči, kteří jsou v souladu se zákonem právně nezpůsobilí.“⁸²³ Smysl této výhrady spočívá v tom, že při utkání *F. A. Cupu* spolu hrají hráči z různých lig, např. Premier League a třetí ligy, a pokud by byl u hráčů z jednotlivých mužstev nastaven standard péče odlišně, docházelo by při takovém utkání k situacím, kdy by hráči z „vyšší“ ligy museli vůči svým protihráčům zachovávat přísnější standard péče v porovnání s hráči z „nižší“ ligy.

K těmto závěrům je R. Ryan mimořádně kritický, když uvádí,⁸²⁴ že „tento do očí bijící příklad pomýlené logiky případu *Condon* má obrovský význam. Při veškeré úctě, některé aspekty přístupu soudců ke stanovení standardu péče, který se má použít při fotbalovém utkání, postrádají důmyslnost. Soud ve věci *Condon* vycházel z mylného předpokladu, že zavedené zásady práva občanskoprávních deliktů je možné jednoduše přenést na hřiště. Obvykle se vyšší standard péče ukládá vysoce kvalifikovanému profesionálovi a nikoli amatérovi. Tato základní zásada občanskoprávních deliktů vedla soud k poznámce (byť v rámci *obiter dicta*), že profesionální fotbalista je povinen dodržovat vyšší standard péče než amatér. Soud ve věci *Condon* zjevně považoval nedbalost a nikoli hrubou nedbalost za prahový standard péče uplatňovaný na hřišti. Tento postoj téměř nijak neodůvodnil.

⁸²³ GEARTY, C. Tort: Liability for Injuries Incurred During Sports and Pastimes. *Cambridge Law Journal*, 1985, 44, s. 371–373.

⁸²⁴ RYAN, R. Winter All Right – Liability in Tort for Injury in Sport. *Trinity C. L. Rev*, 2003, s. 165.

Je zcela nežádoucí, neřku-li neproveditelné, aby soudy tyto spory rozhodovaly s odvoláním na kritérium rozumného (přiměřeně jednajícího) sportovce. Tento přístup mimořádným způsobem přehlíží skutečnosti sportovního utkání probíhajícího v rychlém tempu a navíc ohrožuje samotnou podstatu soutěživého sportu.“

To koresponduje stanovisku, které prezentovali di Nicola a Mendeloff, že velká část přitažlivosti sportu vyplývá z jeho nespoutanosti, potěšení z jeho nepředvídatelnosti, využití lidského omylu a vzrušení z čiré tělesnosti.⁸²⁵ Tento názor ostatně sdílí i M. James a D. McArdle.⁸²⁶ Z toho podle R. Ryana vyplývá, že stanovení odpovědnosti v těchto případech by mělo být vyhrazeno na případy, kdy je žalobce schopen prokázat, že jednání žalovaného bylo hrubě nedbalé vůči jeho bezpečnosti nebo že hodlal zranění úmyslně způsobit. Di Nicola a S. Mendeloff v této souvislosti odkazují na to, že „měřítko rozumného (přiměřeně jednajícího) sportovce je ze své podstaty absurdní. Nedbalí sportovci by měli být vyloučeni, nikoli postaveni před soud. Hráč, který hraje opatrně, je nudný patron – a málokdy vyhraje“.⁸²⁷ Těm, kdo takový postoj považují za příliš tvrdý vůči žalobcům, R. Ryan doporučuje výrok soudce Cardoza v jednom případě, podle kterého „sportovec, který se bojí, může zůstat doma“.⁸²⁸

2.5. A zase ten standard – tentokrát v irském prostředí

Při absenci rozhodovací praxe irských soudů vycházela doktrína z anglických zkušeností oscilujících mezi nedbalostí a hrubou nedbalostí. Anglické soudy totiž aplikovaly kritérium „klasické nedbalosti“ ve dvou případech z 90. let 20. století. Případ *McCord v. Swansea City Football Club* je považován v tomto ohledu za zlomové rozhodnutí. Žalobci byla při nečistém zákroku při fotbalovém utkání pořádaném v březnu roku 1993 zlomena noha. Kvůli zranění musel ukončit kariéru. Soudce Kennedy rozhodl, že žalovaní odpovídají za škodu a přiznal žalobci náhradu škody (zhruba 250 tis. liber).⁸²⁹

R. Ryan však toto rozhodnutí považuje vyložené za chybné a přistupuje k němu značně kriticky. Z jeho pohledu problematická pasáž následovala poté, co soudce popsal faul žalovaného jako „úmyslný“: „Faul, který představoval závažnou chybu nebo omyl v úsudku, i když by nebylo možné jej popsat jako bezohledný (*hrubě nedbalý*) ..., by tudíž bylo možné žalovat pro nedbalost, jelikož

⁸²⁵ DI NICOLA, R., MENDELOFF, S. Controlling Violence in Professional Sport: Rules Reform and the Federal Sports Violence Commission. *Dusquesne Law Review*, 1983, s. 845–849.

⁸²⁶ MCARDLE, D., JAMES, M. Are you experienced? „Playing cultures“, sporting rules and personal injury litigation after *Caldwell v Maguire*. *Tort Law Revue*, 2005, 13 (3), s. 193.

⁸²⁷ DI NICOLA, R., MENDELOFF, S. Controlling Violence in Professional Sport: Rules Reform and the Federal Sports Violence Commission. *Dusquesne Law Review*, 1983, s. 845–849.

⁸²⁸ *Murphy v. Staplehouse Amusement Company* 166 N. E. 173 (1929).

⁸²⁹ KEVAN, T. Sports Injury Cases: Footballers, Referees and Schools. (2001) 2 JPIL, s. 138–144.

tento omyl byl v rozporu s povinností žalovaného zachovávat péči vůči svému spoluhráči.“

R. Ryan v této souvislosti naznačuje, že koncepce „úmyslného“ faulu soudce Kennedyho je koncepcí úmyslného a vědomého tělesného aktu ze strany žalovaného, tj. obranný zákrok byl „úmyslný“, protože k němu nedošlo náhodou. Podle tohoto přístupu je obranný zákrok úmyslný bez ohledu na to, že žalovaný „nezamýšlel“ způsobit politováníhodné následky, které jeho „úmyslný“ obranný zákrok přinese soupeři. Přinejlepším je třeba z jeho pohledu na tento přístup nahlížet jako na přístup, který je vůči žalobci značně benevolentní, přinejhorším jej pak lze považovat za zcela nelogický.

Známky takto nastaveného „nízkého prahu“, který umožnil žalobci uspět v případě *McCord*, se opět objevily v roce 1998 ve věci *Watson v. Gray*, v níž žalobce, hráč Bradford City, utrpěl dvojitou zlomeninu pravé nohy, poté, co jej napadl žalovaný v zápase Nationwide League First Division v únoru roku 1997. Soudce Hooper vyhověl návrhu žalobce, aby rozhodl, že žalovaný odpovídá za jednání, kterého by se rozumný (přiměřeně jednající) fotbalista nedopustil. V následující pasáži soudce Hooper vymezil kritérium, které R. Ryan považuje za mnohem vhodnější než přístup, který zaujal soud ve věci *McCord*: „*Při rozhodnutí o tom, zda profesionální fotbalista odpovídá za nedbalé jednání, kterého se dopustil při obranném zákroku vůči jinému hráči, bylo třeba zodpovědět otázku, zda je přiměřeně pravděpodobné, že zákrok byl takové povahy, že by si byl přiměřeně jednající (rozumný) profesionální hráč vědom toho, že tento zákrok obnáší značné riziko vážného zranění.*“

I přes určité kladné hodnocení tohoto rozhodnutí ani je nepovažoval R. Ryan za definitivní možné vyřešení problému. Z jeho pohledu totiž problém spočívá v tom, že soudce Hooper založil své úvahy na fiktivním „přiměřeně jednajícím (rozumném) fotbalistovi“, který by mohl ze svého místa na tribuně s dobrým výhledem náležitě „ocejchovat“ jednání žalovaného jako jednání, které v sobě nese značné riziko závažného poranění soupeře. Omyl v kritériu použitým soudcem spočívá v tom, že není dostatečně flexibilní, aby umožnilo žalovanému vyhnout se odpovědnosti, jestliže okolnosti případu jasně naznačují, že stanovení neexistence odpovědnosti je nejspravedlivějším výsledkem sporu. Je dost dobře možné, že drtivá většina pozdních zákroků (ve smyslu zákroků nesouvisejících s hrou o míč) provedených vysokou nohou ve fotbale v sobě obnáší značné riziko vážného zranění. Klauzule „všechny okolnosti případu“ – je nápadné, že ji Hooper při svém rozboru nepoužil – však může v jednotlivém případě vést k problémům se stanovením odpovědnosti.

Jakýkoli přístup, který se řídí standardem rozumného sportovce, je podle R. Ryana „zcela pomýlený“⁸³⁰ a případ *Caldwell* považoval za zřejmý konec to-

⁸³⁰ RYAN, R. Winter All Right – Liability in Tort for Injury in Sport. *Trinity C. L. Rev.*, 2003, s. 167.

hoto přístupu anglických soudů. Nicméně v této souvislosti poukazoval na následně přijaté rozhodnutí, které „toto hluboce pomýlené kritérium rozumného sportovce“ aplikovalo. Případ *Gaynor v. Blackpool Football Club*⁸³¹ se týkal nečistého zákroku spáchaného během fotbalového zápasu, který odehráli hráči do 19 let. Žalovanému byla udělena červená karta za „mimořádně pozdní“ zákrok, který byl spáchán poté, co se míč odkutálel ze hřiště a rozhodčí přerušil hru. Žalovaný u soudu uvedl, že provedl zákrok vůči žalobci, přičemž šance obou hráčů získat míč byly 50:50 a míč byl ještě ve hře, a dále prohlásil, že přeslechl hvizd rozhodčího. Dále tvrdil, že žalobce „se zranil sám, když se vrhnul na míč“. Soudce Armitage přesvědčila žalobcova argumentace, a to na poněkud sporném základě, totiž že žalobcově „verzi události by měla být dána přednost“. R. Ryan se opětovně kriticky ptá, jak je možné, že soudce zaujal tento přístup ve světle případu *Caldwell*, když případ *Caldwell* byl koneckonců posledním vyjádřením soudu k odpovědnosti za sportovní zranění, na které se soudce Armitage odvolal, a vzhledem k tomu, že ho vydal odvolací soud, byl jím vázán. Objektivně však R. Ryan též připouští, že přístup soudce Armitage je možné vykládat i jinak – totiž tak, že ve skutečnosti aplikoval kritérium hrubé nedbalosti. Vzhledem k tomu, že soudce výslovně neuvedl, zda toto kritérium použil, lze podle něj toto rozhodnutí kritizovat z toho pohledu, že byl použit přístup, který nenáležitě upřednostňuje žalobce.

I přes poměrně častá a kritická slova R. Ryana a jeho přesvědčení o nutnosti aplikace standardu hrubé nedbalosti je i výklad o irském prostředí dokladem toho, jak obtížně se hledají obecně uznávaná a všeobecně akceptovatelná řešení, s nimiž má právo přistupovat k právnímu posuzování sportovních úrazů. Zdá se zřejmé, že občas použitá nestejná kritéria a formulace jednotlivými soudci jsou spíše dokladem toho, jak se ve světle individuálně rozhodovaných případů velmi obtížně nalézají univerzální kritéria, které by bylo za všech okolností aplikovatelné.

2.6. Základ budoucí judikatury – irský případ

Mc Comiskey v. Mc Dermott?

Lze předpokládat, a tento názor sdílí i R. Ryan, že budoucí rozhodovací praxe by měla vycházet ze starého případu *Mc Comiskey v. Mc Dermott*.⁸³²

Účastníky sporu byli studenti dublinské univerzity, oba sdíleli vášeň pro automobilové závody a byli členy univerzitního spolku automobilového sportu. Jakožto jeho členové se účastnili závodu pořádaného univerzitou. Cílem každého týmu bylo udržovat při jízdě rychlost 35 mil/hod a projet 35 kontrolními sta-

⁸³¹ (2002) 7 CL 432.

⁸³² (1974) IR 75.

novišti na trati, pozdní příjezdy vedly k časové penalizaci. Žalovaný řídil auto (vlastní) a žalobce působil jako navigátor. Počasí nebylo příznivé. Po projetí čtvrtého kontrolního stanoviště vybrali ostrou levotočivou zatáčku. Jeli po povrchu, který byl „o trochu kvalitnější než bahnitá dráha, přičemž ve středu rostla tráva“, a žalovaný si přitom povšiml, že se zhruba 40 metrů před nimi nachází překážka, kterou tvoří dvě auta. Snažil se zabrzdit, ale kombinace špatného počasí a nekvalitní cesty vedla k selhání brzd. Žalovaný se domníval, že nemá jinou možnost než navést auto do škarpy (příkopu), přičemž se auto obrátilo na střechu. Žalobce byl zraněn, načež zahájil soudní řízení, v němž tvrdil, že žalovaný svým jednáním porušil povinnost péče, kterou měl vůči němu jakožto svému navigátorovi. Spor nakonec projednával vrchní soud. Porota žalovaného osvobodila ve vztahu k údajně nedbalému jednání, proti tomuto rozhodnutí se žalobce odvolal k Nejvyššímu soudu, přičemž mimo jiné tvrdil, že vydaný rozsudek by žádná rozumně uvažující porota nemohla vydat.

Případ *McComiskey* je do jisté míry svými závěry limitovaný v tom, že Nejvyššímu soudu bylo vlastně zakázáno, aby analyzoval otázku existence povinnosti péče, kterou měl případně žalovaný vůči žalobci, jelikož byl výslovně požádán o to, aby rozhodl o tom, zda rozhodnutí poroty, kterým zprostila žalovaného obvinění z nedbalosti, bylo právně obhajitelné vzhledem ke skutkovým okolnostem případu. R. Ryan proto v této souvislosti tvrdí, že prohlášení, že Nejvyšší soud ve věci *McComiskey* potvrdil závěr poroty, že žalovaný nejednal nedbale, je potenciálně velmi zavádějící. Toto zhodnocení totiž nevyklučuje úvahu, že soud by rád shledal žalovaného odpovědným, pokud by byla zjištěna nedbalost. Při stručném rozboru tohoto případu však R. Ryan ukazuje, že se jedná o nesprávný výklad těžiště právního významu tohoto případu, neboť řidič měl zjevně vůči svému navigátorovi povinnost péče. Zásadní otázkou však je: jaký standard péče má být stanoven? Konkrétně, bylo povinností žalovaného nejednat nedbale? Nejvyšší soud si tuto otázku konkludentně položil a odpověděl na ni záporně.

Stojí za povšimnutí, že soudce Walsh s rozhodnutím nesouhlasil. Jeho ochotu shledat žalovaného nedbalým nelze chápat tak, že by Walsh schvaloval nedbalostní standard péče mezi sportovci. Walsh se na tento případ nedíval v první řadě jako na soutěživou sportovní akci: „*Nejdůležitější a rozhodující okolností této příhody je to, že k ní došlo na veřejné silnici v době, kdy silnici mohli používat další občané.*“ Jeho postoj nemá být považován za argument podporující tvrzení, že účastníci sportovních akcí budou shledáni odpovědnými, pokud na základě nedbalého mylného úsudku zraní svého spoluhráče.

Naproti tomu soudci Henchy a Griffin na případ nahlíželi – na rozdíl od soudce Walshe – v kontextu právního vztahu mezi dvěma účastníky spor-

tovního zápolení.⁸³³ Podle jejich slov je odpovědnost v takovýchto situacích dána pouze, pokud žalovaný jednal hrubě nedbale vůči žalobci nebo jej hodlal úmyslně zranit. Henchy projevil dobré povědomí o tlaku, které je vlastní soutěživé sportovní činnosti, a zdůraznil: „*Převládající povětrnostní a další podmínky, skutečnost, že se museli držet časového plánu stanoveného pro tuto akci a jet průměrnou rychlostí 35 mil v hodině, a skutečnost, že minutu před nimi a minutu za nimi vystartovaly další vozy.*“ Henchyho stručná analýza standardu péče neomylně svědčí o neochotě přenést standard používaný na silnicích na závod motorových vozidel. Níže uvedenou pasáž je třeba chápat jako výzvu soudce Henchyho k aplikaci modifikovaného standardu péče a zproštění jezdce povinnosti péče ve vztahu k nedbalosti: „*Domnívám se, že je důležité pamatovat na to, že ačkoli je obecná povinnost péče, kterou má řidič motorového vozidla vůči dalším osobám užívajícím silnici, objektivní a spočívá ve vykazání řádné a přiměřené péče, tato povinnost se podle okolností daného případu konkretizuje a personalizuje.*“ Henchyho rozbor tudíž představuje zřetelný důkaz o odporu vůči stanovení povinnosti péče ve vztahu k nedbalosti v rámci závodu motorových vozidel.

V projevu soudce Griffina nalézáme přesvědčivé důkazy o tomtéž: „*Pokud... k nehodě došlo při rychlostní zkoušce, kdy se dá předpokládat, že žalobce a žalovaný dělali vše pro to, aby vyhráli, zdá se mi, že žalobcova pozice by nebyla o nic lepší než pozice zraněného diváka v takových případech, jakými byl případ Wilks v. Cheltenham Cycle Club.*“⁸³⁴ R. Ryan v této souvislosti poukazuje na zajímavou souvislost, že soudce Griffin výslovně odmítá argument – i když o něm přímo nehovoří – který učinil profesor Goodhart ve svém klíčovém článku vydaném před více než čtyřiceti lety, v němž se postavil proti tomu, aby byl v těchto sportovních případech standard péče založen na hrubé nedbalosti.⁸³⁵ Vzhledem k tomu, že se na Goodhartův názor odvolávali ti, kdo dávali přednost nedbalostnímu standardu, není toto jeho jednoznačné odmítnutí na úrovni Nejvyššího soudu bez významu.

V souvislosti s tímto případem poukazuje R. Ryan na zajímavou souvislosti v odpovědnostních vztazích, která se týkala polemiky, jež se rozpoutala ohledně účinků písemného varování umístěného na palubní desce, které mělo následující znění: „*cestující cestují na své vlastní nebezpečí*“. Toto varování bylo umístěno v autě již v době, kdy si je žalovaný koupil v Anglii, a žalobce s ním při této příležitosti byl. Soudce Murnaghan požádal porotu, aby zvážila, zda se žalobce tím, že cestoval se žalovaným a předtím si toto varování přečetl, vzdal

⁸³³ SYMMONS: The Rally-Driver, his Navigator and Negligence (1974) IX *Irish Jurist*, s. 79–82, citovaný v: RYAN, R. Winter All Right – Liability in Tort for Injury in Sport. *Trinity C. L. Rev.* 2003, s. 170.

⁸³⁴ *Wilks v. Cheltenham Homeguard Motor Cycle and Light Guard Club.* (1971) 1 *WLR* 668.

⁸³⁵ GOODHART, A. L. The Sportsman's Charter. (1962) 78 *LQR*, s. 490–494.

svých zákonných práv podle příslušných ustanovení zákona o občanskoprávní odpovědnosti z roku 1961.

Takový postup však byl označen za zjevně chybný, jestliže soudce soudu prvního stupně tuto otázku položil s ohledem na případ *O'Hanlon v. Electricity Supply Board*.⁸³⁶ Soudci Walsh, Henchy a Griffin se jednomyslně shodli na tom, že se soudce v tomto ohledu dopustil chyby. V případech týkajících se sportovních zranění musí být standard péče modifikován, aby odpovídal skutečnosti, že žalobce svou účastí souhlasil s rizikem zranění vyplývajícím z drsného průběhu hry. Fotbalista tak zcela zjevně souhlasí s tím, že může být zraněn, ale nesouhlasí s tím, že jeho soupeř nebo dokonce spoluhráč může porušit povinnost péče, kterou je povinen vůči němu zachovávat.

Tím se opětovně otevírá otázka, na jakou úroveň je třeba povinnost péče stanovit? Přijímá se, že analýza prof. Geartyho je nepopíratelně správná, když o povinnosti péče tvrdí: „*Je ovšem správné, že ke sportům bychom měli přistupovat odlišně. Pokud by byla tato odpovědnost všeobecná, byla by pravidelně porušována – dospělí lidé se na ulici nenakopávají. Abychom tudíž předešli existenci nadměrného množství koncepcí, je třeba ji modifikovat tak, aby zohlednila konsensuální charakter sportu. Pak není dán žádný prostor pro zásadu volenti non fit injuria.*“

2.7. Hrubá nedbalost – základní stavební kámen?

Po těchto analýzách se podívejme, k jakým závěrům irská doktrína dochází při respektování a kritickém zhodnocení anglického judikaturního vývoje. Na budoucí vývoj nahlíží tak, že by irské soudy měly na standard péče, který se uplatňuje ve sportu, aplikovat kritérium „hrubé nedbalosti“. Vyhnou se tím riziku, že soudci případně vyloží kritérium „nedbalost za všech daných okolností“ tak, že umožňuje aplikovat měřítko „rozumného sportovce“. Zdálo by se, že v některých výše analyzovaných případech řešených anglickými soudy, u nichž byl práh pro vznik odpovědnosti nastaven na příliš nízkou úroveň, soudci jednoduše sáhli po nedbalosti a nezvážili náležitě pozadí, na němž došlo k chybě v úsudku. V rámci práva občanskoprávních deliktů měly irské soudy příležitost zabývat se hrubou nedbalostí nejčastěji v souvislosti s odpovědností pořadatelů. Pokud jde o žalobu vznesenou jedním sportovcem vůči druhému, má se aplikovat standard objektivní hrubé nedbalosti. Je těžké kategorizovat zavrženíhodné jednání na sportovišti jako hrubou nedbalost, ale jelikož je to třeba, pak se tak stane.⁸³⁷ Hrubou nedbalostí na hřišti se rozumí, že žalovaný

⁸³⁶ *O'Hanlon v. Electricity Supply Board* (1965) IR 75.

⁸³⁷ RYAN, R. Winter All Right – Liability in Tort for Injury in Sport. *Trinity C. L. Rev.* 2003, s. 173.

sportovec, který například provedl obranný zákrok, při němž projevil hrubou nedbalost vůči bezpečnosti žalobce, se dopustil jednání spadajícího pod jednu z níže uvedených možností: (a) provedl obranný zákrok takovým způsobem, že vytvořil zjevné riziko, že soupeř utrpí v jeho důsledku zranění, a to i pokud žalovaný vůbec nepřemýšlel o tom, že způsob jeho provedení obnáší riziko poranění žalobce; (b) uvědomil si, že takovýto obranný zákrok představuje riziko poranění žalobce, a i přesto přistoupil k jeho provedení.

I pro irské prostředí je příznačné, že si při formulování standardů povinnosti péče vypomáhá zkušenostmi z jiných oblastí. V souvislosti se sportovními úrazy se přijímá rozbor provedený McMahonem a Binchym o praktických důsledcích požadavku, aby žalobce prokázal objektivní hrubou nedbalost namísto požadavku prokázání prosté nedbalosti žalovaného v případech týkajících se odpovědnosti držitele pozemku: „*Pochopení, že „objektivní hrubá nedbalost“ je kritérium, které soudy v této oblasti používají, pomáhá odstranit velkou část nejasností, které provázejí příslušnou judikaturu, jelikož při aplikaci kritéria „hrubé nedbalosti“ se stanou relevantními veškeré úvahy, které se vztahují k prosté nedbalosti, kromě toho, že dopad jejich kumulativního působení musí být větší, pokud má narušitel držby (na rozdíl od bližního vymezeného zákonem – tj. osoba, která může být přímo zasažena jednáním jednotlivce) získat náhradu škody.*“⁸³⁸

Tento rozbor právních předpisů upravujících odpovědnost držitele pozemku se má údajně použít stejným způsobem i na nároky vyplývající ze sportovních zranění. Vztah mezi žalobcem-sportovcem, který se domáhá náhrady škody, a osobou domáhající se náhrady škody v případech běžné nedbalosti bude stejný jako vztah mezi narušitelem a bližním podle zákona, který byl vymezen ve shora uvedené pasáži. Slovy, která obzvláště vystihují nároky týkající se sportovních zranění, autoři dále uvádějí: „*Jak narušitel, tak i bližní museli odstranit tutéž překážku, aby získali náhradu škody, v případě narušitele však byla laťka nastavena o trochu výše.*“⁸³⁹

Skutkové okolnosti případu *Condon* mají být ukázkou toho, že kritérium objektivní hrubé nedbalosti je obzvláště vhodné pro takovýto případ. Jak jsme viděli, soud prvního stupně rozhodl, že žalovaný odpovídá, protože jeho obranný zákrok „byl proveden bezohledným a nebezpečným způsobem, nikoli ve zlém úmyslu vůči žalobci, nýbrž ve stavu vzrušení, aniž by žalovaný pomyslel na následky svého jednání.“ Toto je ryzí objektivní hrubá nedbalost, která má představovat kritérium, které zajistí rovnováhu mezi protichůdnými potřebami existence modifikované povinnosti péče v případě sportu na straně jedné a potřebou neuložit žalobci příliš tvrdé břemeno na straně druhé. Jak uvádí Gearty: „*Ryzí hrubá nedbalost vyskytující se v případě Caldwell nachází lepší místo zde*

⁸³⁸ MC MAHON, B., BINCHY, W. *Law of Torts*. 3. vydání, Butterworths, 2000, s. 308 (4. vydání – 2013).

⁸³⁹ Tamtéž.

než ve svém současném neradostném domečku nacházejícím se v oblasti trestního práva. Hrubá nedbalost definovaná v případě *Caldwell* vyžaduje objektivní posouzení dovoleného rizika v rámci daného skutkového stavu; je ze své samotné podstaty vlastní sporným okolnostem.⁸⁴⁰

Požadavek, aby sportovec nejednal hrubě nedbale vůči bezpečnosti svých spoluhráčů, je podložen rozhodnutím ve věci *Wooldridge v. Sumner*, o kterém jsme se také již zmiňovali. Při snaze o uznání standardu péče ve sportu založeném na objektivní hrubé nedbalosti není podle R. Ryana mít třeba mít obavy ze skuliny, již se toto kritérium vyznačuje a která je známa jako „skulina případu *Caldwell*“. Teoreticky vzato, pokud by se žalovaný „zarazil“, aby se zamyslel nad tím, zda v daném případě existuje riziko, přičemž by došel k chybnému závěru, že žádné riziko neexistuje, a následně by někoho zranil, nebylo by možné mít za to, že jednal hrubě nedbale. Existuje však podle něj patrně pouze jeden případ v rámci trestního práva, kdy bylo toto tvrzení uplatněno (*Chief Constable of Somerset and Avon v. Shimmen* [1986]), a to bez úspěchu, a představa, že by fotbalista obviněný z hrubě nedbalostního jednání spočívajícího v provedení obranného zákroku tvrdil, že jej chybně vyhodnotil tak, že s sebou nenese riziko zranění, je podle něj natolik přitažená za vlasy, že není třeba, abychom o něm vůbec uvažovali.⁸⁴¹

Analýzu a prognózu dalšího irského vývoje spatřoval R. Ryan v názoru, že irské soudy by měly odmítnout názory navrhuující, aby byla sportovcům uložena povinnost péče založená na standardu nedbalosti. Žalobce by měl naopak uspět se svou žalobou pouze, pokud prokáže žalovanému hrubou nedbalost vůči jeho bezpečnosti nebo záměr jej zranit. Pravděpodobně by mělo platit, že aplikace standardu označeného souslovím „nedbalost za všech daných okolností“ povede ke stejnému výsledku, uznáme-li však, že tento standard je ve skutečnosti standardem hrubé nedbalosti, pomůže nám to vyhnout se případným nejasnostem. Abychom našli správnou rovnováhu, příslušným kritériem by měla být objektivní hrubá nedbalost. Volání pro stanovení nižšího standardu péče u sportovců podporují jednak právní zásady a jednak precedenční rozhodnutí. Tento standard je slučitelný s úvahami Nejvyššího soudu vyjádřenými ve věci *McComiskey* a je rovněž v souladu s rozhodnutím odvolacího soudu ve věci *Caldwell*. Díky případu *Caldwell* bude nutné, aby soudci zamítli jako právně neobhajitelné takové žaloby, u nichž je žalobce schopen prokázat pouze nedbalostní omyl v úsudku ze strany žalovaného sportovce. Alespoň toto je prý zcela jisté.

⁸⁴⁰ GEARTY, C. Tort: Liability for Injuries Incurred During Sports and Pastimes. *Cambridge Law Journal*, 1985, 44, s. 372.

⁸⁴¹ RYAN, R. Winter All Right – Liability in Tort for Injury in Sport. *Trinity C. L. Rev.*, 2003, s. 174.

2.8. Aktuální irský vývoj

Zdá se, že problém s výchozím přístupem na úrovni nedbalosti není v irském prostředí vyřešen ani v současné době. Aktuální irská literatura⁸⁴² poukazuje na to, že neexistuje žádná ustálená definice nedbalosti, kterou by bylo možné ve sportu využít, její vymezení vzniklo spíše na základě četných soudních případů, rozhodovaných po dlouhou dobu. Nicméně, jedna z nejčastěji citovaných definic, používaná advokáty a soudci po desetiletí vychází z toho, že: „Nedbalost je opomenutí dělat něco, co rozumný člověk, provázený úvahami, které obvykle upravují chování lidských záležitostí, udělá, nebo dělat něco, co by opatrný a rozumný člověk neudělal.“ Nedbalost týkající se kompenzace osobních škod je nyní interpretována následujícím způsobem. Je nutné prokázat, že existuje porušení povinnosti péče, která je ve sportu etablovaná tak, že všichni, kdo jsou zapojeni do sportovní činnosti, si navzájem dluží povinnost péče, to znamená, že musí vynaložit náležitou péči s cílem zajistit, aby ostatní účastníci sportu nebyli zraněni, rozhodující je zde „přiměřenost“. Poté, co se prokáže, že povinnost péče byla porušena jinou stranou, že nepřijala přiměřenou péči, musí být následně prokázáno, že zranění je přímým důsledkem porušení povinnosti řádné péče a že újma byla rozumně předvídatelným výsledkem porušení povinnosti řádné péče. Dojde-li ke zranění osob v důsledku nedostatku péče, pak odpovědnost může být obvykle stanovena.⁸⁴³

2.9. Skotský vývoj (exkurz)

V souvislosti s irským vývojem učiňme ještě zmínku o geograficky blízkém vývoji skotském. Ve Skotsku případy týkající se zranění ve sportu až do nedávné doby nebyly v civilní soudní praxi příliš relevantní, historicky se objevilo jen málo rozhodnutí, která se této oblasti týkala.⁸⁴⁴ Ale s rostoucími počty sportovců a sportovkyň, kteří se účastní kolektivních sportů na amatérské i profesionální úrovni, se očekává nárůst tohoto typu případů v soudním řízení.⁸⁴⁵

Základem posuzování odpovědnosti je podle doktrinálních závěrů to, zda byla porušena příslušná norma týkající se opatrnosti při výkonu sportu, a tak lze jednání sportovce považovat za nedbalé, a tím pádem zakládající odpovědnost. Současně se uznává, že konkrétní sportovní událost nelze chápat izolo-

⁸⁴² [Http://www.sportinjurysolicitor-ireland.com/](http://www.sportinjurysolicitor-ireland.com/) (3. 3. 2015).

⁸⁴³ Tamtéž.

⁸⁴⁴ GEOGHEGAN, P. Liability for sporting injuries sustained on the field of play – What's the score? 14. ledna 2011 – <http://www.morton-fraser.com/knowledge-hub/liability-sporting-injuries-sustained-field-play-whats-score>

⁸⁴⁵ Tamtéž.

vaně od toho, že jde o výkon sportu, a při posuzování by měl být brán ohled na sportovní kontext.⁸⁴⁶

Sportovní právo ve Skotsku v tomto ohledu ovlivnil případ *Sharpe v. Highland and Islands Fireboard and another*.⁸⁴⁷ Jednalo se o fotbalový zápas mezi sportovci a instruktory, přičemž to byl jen zápas volnočasový. Pan Sharpe utrpěl vážnou zlomeninu nohy v návaznosti na špatně načasovaný zákrok jednoho z nováčků v průběhu hry. Následně podal žalobu na náhradu škody.

Případ byl zamítnut v prvním stupni a následovalo odvolání, přičemž i odvolací soud žalobu zamítl. V odůvodnění tohoto rozhodnutí se soud zabýval širší otázkou odpovědnosti a uznal, že úroveň péče v těchto typech sportů a sportovních zákroků je obtížné definovat. Soud uvedl, že není třeba vymýšlet odlišný standard péče, než který se aplikuje v podobných typech případů, kde často vládne zvykové právo, a určité zásady jednání v souladu s běžnou opatrností jsou očekávány okolím v každodenním životě lidí. Nelze ale rezignovat ani na okolnosti jednotlivého případu, protože každý případ je posuzován s ohledem na vlastní jedinečný soubor faktorů. Lord Johnston, soudce, shrnul tuto záležitost takto: „Nedbalost je třeba zkoumat podle toho, zda se sportovec dopustil nesprávného úsudku, kterého by se rozumný závodník v jeho pozici ve sportovním světě nedopustil“.

S tímto závěrem soudní praxe P. Geoghegan nijak nepolemizuje a neuplatňuje vůči němu žádné výhrady. Poukazuje však na praktický aspekt věci, který už jsme zmiňovali v souvislosti s vývojem v jiných zemích.

Stanovení odpovědnosti ve sportu totiž i podle skotských zkušeností často naráží při uplatňování nároku na náhradu škody na dokazování. Osoby, které byly svědky nehody při sportovní události, totiž svědčí často podle své příslušnosti a sympatií k určitému sportovnímu klubu. V důsledku toho je snížena objektivita a důvěryhodnost důkazů. Proto také v případě Sharpe žalobce sice teoreticky nárok na odškodnění měl, ale nakonec byl neúspěšný, neboť se mu nepodařilo prokázat skutečnosti, které by ke vzniku nároku vedly. V případě Sharpe totiž rozhodčí neviděl incident, a proto jeho svědectví nebylo možné použít v řízení, ačkoliv by to mohl být vzhledem k nezávislosti rozhodčího dosti přesvědčivý důkaz. Pokud jde o záznam videa ze sportovního utkání, to je pouze pomůcka k pochopení nějaké události, spíše než nezvratný důkaz o zavinění.⁸⁴⁸

Z hlediska možných odpovědných subjektů ve sportovních případech se zdůrazňuje, že v případě, kdy se prokáže, že sportovní újma byla způsobena

⁸⁴⁶ Tamtéž.

⁸⁴⁷ (2007) CSIH 34 A 531/03 – <http://www.scotcourts.gov.uk/opinions/2007CSIH34.html>

⁸⁴⁸ GEOGHEGAN, P. Liability for sporting injuries sustained on the field of play – What's the score? 14. ledna 2011 – <http://www.morton-fraser.com/knowledge-hub/liability-sporting-injuries-sustained-field-play-whats-score>

nedbalostí jiného hráče v průběhu zápasu, je otázka, zda je tento odpovědný z nedbalosti nebo poškozený si nese odpovědnost sám, případně zda může nést odpovědnost jeho sportovní klub. Podle okolností může odpovídat i sám poškozený, protože jednal na vlastní nebezpečí.⁸⁴⁹

Tím se naznačuje v anglických poměrech nikoliv výjimečná otázka odpovědnosti v zastoupení, kterou jsme zmiňovali v souvislosti s anglickým vývojem.

Těmto otázkám se v novější skotské literatuře věnoval zejména J. Dickson,⁸⁵⁰ který zdůrazňoval, že u sportů individuálních mohou odpovídat zařízení poskytující místo pro výkon sportu, pokud zanedbala své povinnosti. Příkladem je případ *Poppleton v. Trustees of Portsmouth Youth Activities Committee*,⁸⁵¹ kdy žalobce spadl v lanovém centru a utrpěl zranění. Uvažována byla odpovědnost lanového centra, neboť neposkytlo žalobci žádné poučení, jakým způsobem se chovat. Nicméně soud nakonec žalobu zamítl, protože rozhodl, že riziko pádu muselo být žalobci zřejmé a musel s ním počítat. Vidíme, že i tady se objevuje tradiční poukaz na rizikovost sportovních aktivit, a tentokrát dokonce mimo rámec kontaktních nebo bojových sportů.

Často je možné uvažovat i odpovědnosti instruktorů, pokud by jednal instruktor v rozporu s povinností péče. Rozsah povinnosti řádné péče, kterou je povinen instruktor vynaložit směrem ke svým žákům, bude záviset na povaze sportu a schopnostech žáků.⁸⁵²

⁸⁴⁹ Tamtéž.

⁸⁵⁰ DICKSON, J. *Do extreme sport come with extreme liability?* 14. ledna 2011 – <http://www.morton-fraser.com/knowledge-hub/do-extreme-sports-come-extreme-liability>

⁸⁵¹ (2008) EWCA Civ 646.

⁸⁵² DICKSON, J. *Do extreme sport come with extreme liability?* 14. ledna 2011 – <http://www.morton-fraser.com/knowledge-hub/do-extreme-sports-come-extreme-liability>.